...тарийбара, холбоһуҥ!

САҤА ОЛОХ

ССКП ЧУРАПЧЫТААҔЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭҺИТТЭР ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААҔЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

...һ ы а т
...ин аатынныы
...ттан тахсар.

№ 35 (4925)

1977 сыл. Кулун тутар 24 күнэ
чэппиэр

Сыаната 2 харчы

Советскай Союз Коммунистической партиятын Киин Комитета Эһигини — ССРС профессиональнай союзтарын XVI съеһин делегаттарын, героическай рабочай кылаас, колхозтаах бааһынай аймах, народнай интеллигенция ыытпыт достойнай дьоннорун итиитик уонна истиҥник эҕэрдэлиир. ССКП КК профсоюзтар XVI съезтэригэр Эҕэрдэ суругуттан.

ССРС ПРОФСОЮЗТАРЫН XVI СЪЕҺИГЭР

...ВА. ССТА. Бу дьыл кулун ... күнүгэр съезтэр Кремл... Дыбарыастарыгар ССРС ...тарын XVI съеһэ үлэтин ... Советскай профсоюзтар ...кэккэлэригэр 113 мо... киһини түмэр саамай ... общественнай тэрилтэ...

...Профсоюзтарын съеһигэр ...Киин Комитетын Эҕэрдэтин... советскай профсоюз..., киниләр коммунис... үгүү дьыалатыгар ... сааттарын үрдүктүк ... дьэн бэлиэтээнэр, ...Киин Комитета делегат... улахан ситиһии... уонна профессио... ССКП XXV съе... улууканнаах соруктарын толорууга ... уруйуохтара диэн ...биллэрдэ.

...делегаттарыттан 5 ты... тахса киһи — ра...колхозтаах бааһы... народнай интеллигенция ... талыллан кэл... үрдүк сирдэриттэн үгүс ... малдьыттар — со... дойдулар профсоюз..., капита... дойдулар профсоюз..., капиталис... уонна сайдан эрэр госу... профсоюзтарын, Проф... Бүтүн аан дойдутааҕы ... уонна да атын ... тэрилтэлэр пред... баллар.

...мустан олорооччулар ... Л. И. Брежнев, Ю. В. ..., В. В. Гришин, А. А. ..., А. П. Кириленко, А. Н. ..., Ф. Д. Кулаков, Д. Ф. ..., П. Н. Демичев, Б. Н. ..., М. С. Соломенцев, ... Капитонов, В. И Долгих, ... Катушев, М. В. Зимянин, ... Черненко, Я. П. Рябов ... киириилэрин дохсун ... көрүстүлэр.

...Президиумҥа ССКП ... Генеральнай секретара та... Л. И. Брежнев баһылык... ССКП КК Политбюрота биир ... талылар.

...салайар органнарын та... кэмиттэн күнүһээҕи көрүл... бэрээдэктэр биигэргэтилин...

Профессиональнай Союзтар Бүтүн Союзтааҕы Киин Советтарын Отчуота;

Киин Ревизионнай комиссия отчуота;

Профессиональнай Союзтар Бүтүн Союзтааҕы Киин Советтарын уонна Киин Ревизионнай комиссия быыбардара.

ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс **Л. И. Брежнев** тыл этиитин съезд делегаттара уонна ыалдьыттара дохсун ытыс тыаһынан көрүстүлэр.

Табаарыс Л. И. Брежнев бэйэтин этиитин бүтэһигэр революционнай хамсааһыҥҥа, Улуу Октябрьскай социалистическай революцияҕа, хаһаайыстыбаннай, культурнай тутуу соруктарын быһаарыыга, үлэһиттэри коммунистическай иитиигэ активнайдык кыттыыга улахан үтүөлэрин иһин ССРС Профессиональнай Союзтарын Октябрьскай Революция орденынан наҕараадалыыр туһунан ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйааҕын аахта. Табаарыс Л. И. Брежнев ПСБСКС Знамятыгар ордены иилээ.

ССКП КК Генеральнай секретара съезд Президиумугар Советскай Союз Коммунистическай партиятын Киин Комитетын Эҕэрдэ суругун туттарда.

Съезд делегаттарын ааттарыттан, советскай профсоюзтар бары чилиэннэрин ааттарыттан ПСБСКС председателэ **А. И. Шибаев** ССКП Киин Комитетыгар киин Политбюротугар, ССРС Верховнай Советын Президиумугар, табаарыс Леонид Ильич Брежневка профессиональнай союзтар үлэлэрин үрдүктүк сыаналаабыттарын иһин истиҥник махтанна.

Итиниэхэ кэнниттэн съезд күнүһээҕи бэбиэскэ бастакы пуунун дьүүллэһиигэ киирдэ. «ПСБСКС үлэтин уонна ССКП XXV съеһин уураахтарыгар олоҕуран ССРС Профессиональнай Союзтарын соруктарын туһунан» Отчуоту ПСБСКС председателэ **А. И. Шибаев** оҥордо.

Профсоюзтар XVI съезтэрэ, диэн бэлиэтээтэ дакылаатчыт, кэрэ-бэлиэ кэмҥэ үлэтин саҕалаата. Быйыл Улуу Октябрьскай социалистическай революция 60 сыла туолар. Советскай норуот Коммунистическай партия салалтатынан ССКП XXV съеһэ бэлиэтэбит улууканнаах былааннарын олоххо киллэрэр. Партия онус пятилетканы кодьүүс уонна хаачыстыба пятилеткатынан оҥорорго ыҥырыытыгар эппиэттээн, советскай профсоюзтар бары ааҕалаах дьаһаллары ылаллар.

Араатар профсоюзтар производствоны салайыыга үлэһиттэр айар активностарын үрдэтиигэ, бородуксуйа хаачыстыбатын тупсарыыга, норуот баайыгар-дуолугар харыстабыллаахтык сыһыаннаһыыга дьоһуннаах оруолларын туһунан кэпсээтэ. Профсоюзнай тэрилтэлэр тыа сиригэр оруолларыгар тохтоон туран, киин профсоюзнай тэрилтэлэр партия аграрнай политикатын ситиһиилээхтик олоххо киллэриигэ активнайдык хаачыйар, тыа хаһаайыстыбатын бородуукталарын оҥорон таһаарыыга экономическай уонна социальнай төһүүлэри ордук толору туһаныыны ситиһэр соруктаахтар диэн бэлиэтээтэ.

Дакылаакка улахан миэстэни социалистическай куоталаһыы боппуруостара ылыылар. Бүгүн социалистическай куоталаһыыга 97,5 мөлүйүөн киһи эбэтэр 1972 сылга тэҥнээтэххэ 22,8 мөлүйүөнүнэн элбэх киһи кыттар. Үлэҕэ коммунистическай сыһыан иһин хамсааһын кыттыылаахтарын ахсаана 57,8 мөлүйүөн киһиэхэ тиийдэ.

Профсоюзтар бэйэлэрин улахан быраабтарын уонна кыахтарын экономика төрүт боппуруостарын, дойду олоҕун бүттүүнүн тылын боппуруостарын быһаарыыга үлэһиттэр саамай активнай кыттыылара ылаллар ыалларын хаачыйыыга ордук киэҥник туһанар буолуохтаахтар. Кэлин сылларга профсоюзтар инициативаларынан уонна активнай кыттыыларынан улахан суолталаах сокуоннар ылыллыылар. Үлэһиттэри эминэн, дьиэнэн хааччыйар, үлэлиир усулуобуйаларын тупсарыыга, тулалаан турар эйгэни харыстааһыҥҥа туһаайыллыбыт партия уонна правительство уураахтара таһыстылар.

Профсоюзтар үлэлэрин киинигэр — үлэһит киһи интэриэһэтэрэ. Профсоюзнай тэрилтэлэр үлэһиттэр олорор уонна үлэлиир усулуобуйаларын тупсарыыга мэлдьи кыһаналлар. Партийнай органнар күннэтэ көмөлөрүнэн уонна өйөбүлларинэн профсоюзтар маассалары коммунистическай иитиигэ үлэлииллэр.

Билигин советскай профсоюзтарга рабочай кылаас, народнай интеллигенция бүттүүнэрэ, тыа сирин үлэһиттэрин үгүс ахсааннаах этэрээттэрэ түмсүүлэр. Киниләртэн баһылыыр-көһүлүүр үлэҕэ 74 мөлүйүөн эрэннээх рабочай кылааска бэриллэр, колхозтаахтар киэҥ маассаларын профсоюзка салгыы түмүү улахан социальнай-политическай суолталаах. Аныыт сэл балаҕан ыйыгар ПСБСКС уонна тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун Киин Комитета колхозтарга профсоюзнай тэрилтэлэр ахсааннарын элбэтэр туһунан уурааҕы ылымнылар. Билигин колхозтардааҕы профсоюзнай тэрилтэлэр бэйэлэрин кэккэлэригэр 5,6 мөлүйүөн киһини түмэллэр.

Дакылаатчыт этиитэн салгыы советскай профсоюзтар тас дойдулары кытта сибээстэригэр социальнай прогресс, эйэ уонна норуоттар куттала суох буолууларын иһин охсуһууга үлэһиттэр аан дойдутааҕы биир санааланыыларын үтүө үгэстэрин сайынарыыга тохтоото.

Араатар советскай профсоюзтар ССКП XXV съеһэ ырытан оҥорбут үрдүк уонна эппиэттээх соруктарын чиэстээхтик толоруохтара диэн ССКП Ленинскэй Киин Комитетын, табаарыс Л. И. Брежнев баһылыктаах ССКП КК Политбюротун эрэннэрдэ.

МОСКВА. ССТА. Кулун тутар 22 күнүгэр Съезтар Кремльдээҕи Дыбарыастарыгар советскай профсоюзтар XVI съезтэрэ үлэтин салҕаан ыытта. ПСБСКС уонна Киин Ревизионнай комиссия отчуоттуур дакылааттарын кэнниттэн тыл этиилэр саҕаланнылар.

Съезд аһыллар күнүгэр ССКП КК Генеральнай секретара табаарыс Л. И. Брежнев тыл этиитэ съезд делегаттарыгар уонна ыалдьыттарыгар улахан астыныыны үөскэттэ. Л. И. Брежнев этиитигэр профсоюзтар советскай дойду олоҕор оруоллара дириҥник арыллынна, киниләр билигин кэмҥэ соруктара быһаарыллыннылар.

Съезкэ тыл эппит профсоюзнай үлэһиттэр, министерстволар уонна ведомстволар, предприятиелар салайааччылара, производство бастыҥнара партия ыҥырыытыгар эппиэттээн советскай дьоннор ССКП XXV съеһинэн туруорулла бут соруктары быһаарыыга профсоюзтар киллэрэр кылааттара өссө улахан буолларын туһугар ыллалааҕы барытын оҥоруохтара диэн эттилэр. Араатардар куоталаһыыны тэрийиигэ, новатордар опыттарын тарҕатыыга профсоюзтар оруолларын бэлиэтээтилэр. Тыл эппиттэр производство кэрдиигэр үрдэтиигэ үлэ коллективтарын хардары быһаарылара улахан суолталааҕын ыйдылар.

Норуот олоҕун таһымын салгыы үрдэтиигэ дьоһуннаах инструменынан билигин тыһыыначаан предприятиеларга, дойду үгүс куораттарыгар, оройуоннарыгар тутуллар социальнай сайдыы былааннара буолаллар. Профсоюзнай тэрилтэлэр иниикитин дабаны социальнай былааннааһын практикатын тупсараллара наада. Тыл этиигэ улахан миэстэ профсоюзтар бары звеноларын үлэлэрин активнай оҥоруута, профсоюзнай тэрилтэлэр бойобуой дьобуурдарын үрдэтиигэ бэриллиннэ.

Съезд делегаттара социализм усулуобуйатыгар профсоюзтар дириҥиэх демократическай болоһуочуйалаахтар диэн киэн туттан эттилэр. Советскай үлэһиттэр дьиҥнээх дьыалатыгар киһи быраабынан — тыл көҥүлүнэн, үлэҕэ, сынньалаҥҥа, социальнай хааччыйыыга быраабынан толору туһаналлар, оттон капитал дойдуларыгар үлэ дьоно ити көҥүллэринэн туһамматтар.

Костромскайдааҕы В. И. Ленин ааттаах луон комбинатын тагас оҥорооччута, Социалистическай Үлэ Геройа **В. Н. Плетнева** съезд үрдүк трибунатыттан босхоломмут үлэ обществотыгар, дьиҥнээх демократия, личность дьиҥнээх тэҥэ обществотыгар олорорбутунан киэн туттабыт диэн этэ. Хас биирдии советскай киһи бэйэтин сарсыҥҥы күнүгэр бигэ эрэллээх. Капиталистическай эйгэҕэ үлэ киһитэ ыра санаа да оҥостубат быраабтарынаан биһиги толору туһанабыт.

Биһигиттэн хас биирдиибит, диэн этэ Нижневартовскайтан сылдьар буровой маастар, Социалистическай Үлэ Геройа **Г. К. Петров**, бэйэтин үлэтин партия XXV съеһин уураахтарын кытта тэҥниир. Бэйэ дьыалатын маастарынан буолуу, кодьүүстээхтик уонна хаачыстыбалаахтык үлэлээһин — советскай рабочай чиэһин дьыалата. Делегат улахан экономическай кодьүүһү биэрэр бэйэтин табаарыстарын новаторскай бачымнарын туһунан кэпсээтэ. Итини сэргэ киһи Хотугу Тюмень нефтяниктарын үлэлиир уонна олорор усулуобуйаларын тупсарыы боппуруостарыгар тохтоото.

Тыа сириттэн үгүс механизатордар, мелиораторлар, атын да сэлэкэ делегатынан талыллан маассабай идэлээх үлэһиттэр кэлбиттэр. Киниләр бүгүҥҥү советскай дэриэбинэ индустриальнай сайдыытын быһаараллар. Краснодарскай кыраай Кореновскай оройуонун Киров ааттаах колхоһун звеновода, Социалистическай Үлэ Геройа **Н. В. Бобылев** Кубань сүүһүнэн хаһаайыстыбалара, бириигэдэлэрэ уонна звенолара тыа хаһаайыстыбатын культураларыттан үрдүк үүнүүнү ылар иһин, Улуу Октябрь 60 сылын достойнайдык көрсөр иһин хамсааһыҥҥа кыттыыларын туһунан кэпсээтэ.

ССРС профсоюзтарын XVI съеһэ үлэтин салҕаан ыытар.

А. Н. КОСЫГИН ФИНЛЯНДИЯҔА БАРЫЫТА

ССРС Министрдэрин Советын Председателэ А. Н. Косыгин Финляндия Республикатын Президенэ Урхо Кекконен ыҥырыытынан кулун тутар 21 күнүгэр Москваттан Финляндияҕа доҕордуу ыалдьыттыы барда.

ССТА.

„Коммунист үрдүк анала“. И. Сергеев сурругун дьүүллэһиини түмүктүүбүт

Туһалаах партийнай кэпсэтии

И. П. ЛИСТИКОВ
ССКП райкомун бастакы секретара

ССКП XXV съеһэ В. И. Ленин кэриэстэрин толорон, партия чилиэнин аатын өссө үрдүктүк тутарга, оннук олоҕуран коммунистар уонна партийнай тэрилтэлэр оруолларын сахтыы үлэлэрин мөлүйбүтэ.

Оройуоннааҕы «Саҥа олох» хаһыат бэйэтин тохсунньу 18 күнүгэр **«Коммунист үрдүк анала»** диэн XXX уобаластааҕы партийнай конференция делегата, бырдианнаах механизатор И. И. Сергеев суругун бэчээттээн, хаһыатынан киэҥ дьүүллэһиини тэрийэн коммунистар производствоҕа уонна общественнай олоххо оруолларын үрдэтиигэ партийнай тэрилтэлэр үлэлэрин тупсарыыга улахан көмөнү оҥордо.

ССКП райкомун чилиэнэ И. И. Сергеев дьүүллэһиигэ таһаарбыт суруга үгүс дьону үчүгэйдик үлэлииргэ ыҥырда. Кини производствоҕа саҥаны олоххо киллэриигэ, техниканы кыһамньылаахтык туһаныыга, ходуһаҕа минеральнай уоҕурдуулары киллэриигэ, аҕыйах ахсааннаах үгүс оту оттуурга кыттыбыт ситиһиилэрин арааһа дьаһаах үлэһиттэр, партийнай тэрилтэлэр секретардара туга сэргээтэ, бэйэлэрин үлэлэрин опыттарын атастастылар, баар итэҕэстэри туоратыыга кэккэ этиилэри оҥордулар.

тийнай тэрилтэ үлэтэ үүммүт ардыгар коммунистарга күүһэтэ кэмэлэлэр, онон кинилэр үчүгэй бүтүннүү-ханааны ыллылар. Маннааҕы сүрүн партийнай тэрилтэлэр хас биирдии коммунист производствоҕа, олоххо-дьаһахха ... СССР Устаабын кордомуллары халбаҕа суох толоруохтаахтар.

КОММУНИСТ ҮРДҮК АНАЛЫН туһунан кэпсэтиигэ араас идэлээх, араас саастаах дьоннор кыттан ордук кэрэхсэбиллээх бэлиэ туһаайан дьүүллэһиини көрдөрө, сайыннарар оҥордулар. ССРС Кинематографистарын түмсүүтүн, киномеханик С. К. Лыткин И. И. Сергеев суругун ааҕыннаах саҥа диэтэ. Кини этэр: «Партия чилиэнин үрдүк аата кэлэххэ эппиэттэһэр, үгүһү толкуйдатар. Онон мин дьоҥҥо, эдэр ычаттарга коммунистическай олох-санааны, патриотизм уонна интернационализм тыыныгар иитиигэ киинэ бырдык күүстээх средствоҕа үлэлиирбэр бары күүспүн, дьоҕурбун ууурабын. Ол иһин биллэринэ үөрэрбүн эрэ мунурдаммаппын. Общественнай сааллааһыннаан оҕо кинотеатрын аһан үлэлэтэбин. Ону тэҥэ иһинээҕи общественнай олоҕор активнайдык кыттабын».

Кырдьаҕас партийнай үлэһит В. И. Гуляев социалистическай күрэстэһиини тэрийиини тупсарыыга, үтүө-аһы үрдэтиигэ Эрилик Эристиин аатынан сопхоз парткомун, оннук олохтоох Советтар үлэлэрин атыттар холобур оҥостуох тустаахтар диэн саҥаһы санаа ыйар.

ЭРИЛИК ЭРИСТИИН аатынан совхоз маһынньыгыта, ССКП обкомун чилиэнэ А. Т. Кузьмина, бастыҥнартан үөрэнэн, коллективка тирэҕирэн үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэбит диэн суруйан, бэйэтин үлэтин баай опытын хаһыатынан кэпсээбитэ олус кэрэхсэбиллээх. Кырдьаҕас дьахтар, Агафья Тарасовна эмиэ бастыҥ, чулуу үлэһит буолбатаҕа. Кини ССКП XXII съеһин делегата, оччолорго оройуон, республика биллиилээх маһынньыта Парасковья Осиповна Дмитриеваттан элбэххэ үөрэммитэ, үгүстүк кэпсэтиһиннэрбитэ. Оттон кини Социалистическай Үлэ Геройа И. И. Яковлев бырааттааҕы сүбэтин ылынан, ынах ахсын күннэ 50—60 кг эбии аһылыгы биэрэн, хас биирдии фуражнай ынахтан ааспыт сылга 4296 кг үүтү ыыры ситиспитин оройуон бары маһынньыттара үлэлэригэр үтүө холобур оҥостуохтаахтар.

Онус пятилетка бааралааҕы сорукта... олоххо киллэриигэ партийнай тэрилтэлэр производствоны тэрийэр, дьону иитэр оруолларын үрдэтии туһунан хаһыатынан кэпсэтии олус наадалаах. «Сельхозтехника» холбоһугун партийнай тэрилтэтин секретара, инженер И. И. Сивцев коммунистар производствоҕа авангардынай оруолларын туһунан сиһилии суруйбута атын партийнай тэрилтэлэргэ үчүгэй сүбэлэр буолар. Коммунист-наставник Петр Петрович Ефремов оскуолатын аатыгар холбоһук эдэр механизатордара Роман Кривошапкин, Василий Федоров, Егор Макаров уо. д. а. колдьективка социалистическай күрэстэһиини көҕүлээтилэр. Партийнай...

САХА АССР УТУОЛЭЭХ механизатора И. Е. Яковлев салайааччылаах Одьулуун бурдугу үүннэрээччилэрэ сыл ахсын сирдэн туруктаах үүнүүнү ылаллар. Звено механизатордара кыһыннары-сайыннары агрономическай дьаһаллары ситиһиилээхтик олохтууллар. Сирга хаһааайыстыны сыһыаннаһан ааспыт сылга гектартан ортотунан 16 центнер бурдугу үүннэрэн совхозтарыгар 24370 солкуобайдаах харчы дохуотун эбии киллэрдилэр.

Бааһынаттан үүнүүнү ылыыны үрдэтиигэ, сир культураатын тупсарыыга партия улахан суолтаны биэрэр. Онон бурдугу, оҕуруот астарын, хортуоппуйу үүннэриигэ бастыҥ коммунистара сүүмэрдээн, бу сүрүн салааҕа баар итэҕэстэри туоратыыга сорук... дьаһаллары ылан пятилетка былааннарын сыл ахсын ситиһиилээхтик толоруу хаачыстыбаны — совхозтар партком... директордарын, туһааннаах специалистарын иэстэрэ. Бу күннэргэ өйдөнөр сыл саҥаты ыһыыга бэлэмнэнии күргүөмнээхтик ыытыллара наада.

ОРОЙУОНҤА НАСТАВНИКТАР хамсааһыннарын сайынна-рыыга коммунистар, производство бастыҥнара, үлэ ветераннара тэрийэр, көҕүлүүр оруоллаахтар. Наставниктар оройуоннааҕы сэбиэттэрин сүһээх тэрийэн, хас холбоһукка ахсын бу үлэни былааннаахтык ыытар сорук турар. «Улуу Октябрьскай социалистическай революция 60 сыла туолуутун туһунан» ССКП КК уураахтар коммунистар туох баар санаалар саҥаларын, өйдөрүн күүһүн, сүрэхтэрин тэбиитин бүтүннүүтүн коммунизм дьылыгын орҕотуллуурун иһин охсуһууга биэрэллэрэ диэн ыйыллар. Билиҥҥи кэм тирээн турар соруктарын быһаарыыга коммунистар үрдүк өйдөрүмтүйэлээх, үчүгэй хаачыстыбалаах үлэлэрин, сиэр-майгы, ой-санаа оттугун барытынан атыттарга холобур буолар эбээһинэстээхтэр. Дьэ ол ССКП чилиэнэ И. И. Сергеев суругун коммунистар эрэ өйдөөбүттэрэ, дьон барыта биһирии, астына көрүстэ.

КОММУНИСТ, идеологическай фронт биир активнай байыаһа Л. А. Дьяконов партия идеяларын массаҕа тиэрдиигэ оттунан сыл ахсааанна лекторынан, пропагандистынан үлэлээн баай опыты мунньунна. Ол туһунан сурууга дьүүллэһиигэ сибээстээн кини бэйэтин саналарын, ниникэ былааннарын кэпсээбитэ атыттарга ыҥырыыга тэҥнээх. «ССКП XXV съеһин уураахтарын толорууга тыытан политическай агитацияҕа оруолун үрдэтэр туһунан ССКП Киин Комитетын сөпкөрүтааҕы уураахтарын олоххо киллэриигэ сибээстээн партийнай тэрилтэлэр салайар кадрдар, коммунистар ортолоругтан агитатордары, политинформатордары, дакылааттчыттары биир кинииэ сүүмэрдээн онус пятилетка былааннарын уонна Улуу Октябрь 60 сыллаах юбилейин чиэһигэр ылыллыбыт эбээһинэстэрбин ситиһиилээхтик толорууга политическай агитация, партийнай пропаганда кодьуһуга салгыы үрдэтэр эбээһинэстээхтэр.

И. И. Сергеев «Коммунист үрдүк анала» диэн суругун ССКП райкомун бюрота биһирээбитэ, ыһнаан сибээстээн совхозтар парткомнарыан, бары партийнай сүһүөх партийнай тэрилтэлэрин бу сурууга кинилэр дьүүллэһиини ... коммунистар производствоҕа, общественнай олоххо оруолларын салгыы үрдэтэр дьаһаллары ылалларыгар эбээһинэстээбитэ.

Онон сурууга хаһыатынан дьүүллэһии бу бочуумнаах, тыын боппуруоска туһалаах партийнай кэпсэтии саҕаланыытынан эрэ буолар. Бу боппуруос мантан бэһиэскэтэн уһуллубат, партийнай тэрилтэлэр үлэлэрин киинигэр куруутун туруохтаах.

ССКП чилиэниниэн буолуу бу үрдүк чиэс уонна улахан эппиэтинэс. Коммунист партия дьылаатыгар, коммунизмы тутууга олоҕун бүүс-бүтүннүү аныыр ытык иэстээх.

Норуот былааһын сылларыгар Кубаҕа үөрэх суох оҥоһуллуна. Билиҥҥи республикаҕа норуот хаһаайыстыбатын сайдыытыгар эппиэттиир билиилээх таһаарыы ... хамсааһына ыытыллар. Профессиялар уонна атын ... тэрилтэлэр бэйэлэрин шефтэригэр ... руннуулар: пятилетка бүтүүтэ (1976—1980 сс.) ... улахан ыйы 6 кылаас үөрэхтээх буолуохтаах ... дьылыгар улахан дьон киэһээҥҥи оскуолаларыгар ... чаттан тахса киһи үөрэнэр.

СНИМОККА: «Кыаххабытыгар — ытта сылга ... ...!» — диэн суруллубут плакаты оскуола аттыгар.

ССТА фотохрониката.

Алексеевскай оройуон орто оскуолаларын бүтэрээччилэр республика бары орто оскуолаларын бүтэрээччилэргэ ЫҤЫРЫЫЛАРА

Күндү доҕоттор!

Ааҕардас кэнникки үс сылга биһиги оройуоммут совхозтарыгар 332 үөрэнээччи үлэлии таҕыста. Бүгүн оройуон 39 ычча-комсомольскай фермаларыгар түөстэригэр улуу Ленин мессэрбиэхтээх комсомольскай билиэттэ сыһыары ыччат сылдьар уолаттар уонна кыргыттар таһаарыылаах үлэ холобурун көрдөрөллөр. Тыа хаһаайыстыбатын сарсыҥҥыта өссө ордук кэскиллээх. Ол ССКП XXV съеһэ туруорбут сүүкээнэхэй соруктара да караһаллар. Производствоны кинилэһиин, идэтиин проблемаларын бочуумнаахтык быһаарыы, промышленнай тэрүккэ олоҕуран производство кыһаҕын үрдэтии боппуруостара биһиги ордук бүлүгүччүлээхтик ирэр кэллилэр. Дьэ итини барытын олохтоохтук быһаарыыга биһиги эдэр комсомольскай эрчимнит наада буолар.

Күндү доҕоттор!

Биһиги чугастааҕы сорукпут — орто оскуоланы ситиһиилээхтик бүтэрбиниитин туоһулуур докумуону ылыы. Оттон убайдарбыт уонна эдьиийдэрбит ... сылдьан бэйэлэрин комсомольскай төлөммүтүгэр ... барбара сайдарыгар ... кылааннатын киллэрэ... үөрүү дьолун биэр 311 ... 75 бырайыаммыт ... совхозтарга үлэлии тахсаннар ... һаарыннатын.

«Биһиги үлэбит бастакы сылара олоххо эппиэттээх кэмэ. Үөрүү да, хомолто да буолуо» диэн Л. И. Брежнев эппит тылларын биһиги өрүү өйдүүбүт. Ол эрээри биһиги аттыбытыгар аҕа табаарыстар, ыччат наставниктара, коммунистар баар буолуохтара. Кинилэр хаһыык баарын ... сөптөөх ыйыллыны-тэрийиини ... билии-аманы биэрэллэригэр ... баай опыттарын ... сылаата суох ... буккатын сааҥарталлыбатын.

Чэйиҥ, эдэр доҕоттор, ыччат романтиката ... төрөөбүт Сахабыт республикатын тыатын хаһаайыстыбатын саҥа бочуумнаах таһымын дабаайарыгар ... тыа киллэрэ фермалара ... дактарга үлэлии тахсыаҕыҥ!

ХМЕЛЬНИЦКЭЙ УОБАЛАС. Каменец-Подольскай оройуон ... колхозтар икки ардыларынааҕы холбоһук 25 КамАЗ ... томуабиллара ылла. Холбоһук эти, үүтү оҥоруу ... КамАЗ-тар бары фермаларга ... тиэрдиитэ үлэлиэхтэрэ.

СНИМОККА: Кини уһаайбата — Уста ... КамАЗ-тар.

В. СТЕПАНЕНКО фотота. ССТА фотохрониката.

Механизатор—киин фигура

...1975 трактор үлэлээн дьиэгэ турар... Хайа. Сэнэ, бу хайна баран истэхиний? — тимир коло... ...турар сылга, сыл ...ыытыылаах эдэр киһи... ...аабатын.

...туттуллар спортивнай ...баарын бөрүөн бүтүн бүтэр... ...турабын, — диир сэ... ...корүөн тыллаах... ...киһитэ.

...кунтэлэлэ Семен Ни...

Г. Н. Макаров механизатор ...ыла номнуо 13 сыл буолла. Итти кэм устатыгар киин билиитин-көрүүтүн үрдэтиинигэ, техниканы кыһыыгыга, бастыңнар опыттарын ...охтооһугунан сатабыллаах үлэлээн... ...тогуо оройуон чемпиона ...рекордсмены үрдүк аатын ылла. 1976 сылга, онус пятилетка бастакы сылыгар, социалистическай ...ыһыы... кыттан 3178 эта... ...гектары оңорон...

ТЕХНИКА ҮЛЭТЭ— ХАҺААЙЫНЫТТАН

...Макаров үлэтин-хамна... ...билинэбин.

...эбэн оскуолаҕа үөрэнэ ...трактарист идэтигэр та... Үрүөх таас оттүтэр куру... тракторыстар курста... ...сыллар, онно үмсүгүйэн ...Ол түмүгэр оскуолаттан ...-тракторист бырааҕын ...производствоҕа тахсыбыта. ...ол кэлин сылларга билин... ...бааҕалаах. Үлэҕэ дьу... ...уһуйааны үһүйэн үөрэн... ...сырдьаҕас тракторист ...Николаевич Макаров этэ. 1972 сылтан С. Н. Макаров ...трактористыыҕыттан ...атырбыта, дьоһун сур... Кыһын от, мас таа... ...кыһыл трактор өбүрү ...хары оро ытыйан тумана ...сайын үрүн-хара ...тоҕо... сөтөллөн кэбиһэ... ...тахар бурҕатара. Ки... тимир көлөтүнэн сарсыарда ...дьэ, оройуна күнү да аахсыбакка, күүстээх үлэ уоһугар сылларга... хаһыс да сыла буолла. ...идиитигэр киирбит бу... ...трактор үлэ бөҕөну үлэ... ...туора-оңоро түгүн бар... Кини сорох бүгүн оңорбут ...быларга буоллар, тоһо... ...кини сырата-сылбата ...туран бүтэрэ эбитэ ...?!

...хаһаны «механизатор — киин фигура» диэн үөрэ... ...партия. Билиҥҥи техника ...үлэттэн ...үөрэх, ...да ...тыһыма үрдүүрүгэр матери... ...туруоту уурбутар.

...ыт үрдүк эбэһээтэлистибэтин 24 бырыһыан куоһаан тиһэҕин буолбатаҕа.

Семен Николаевич этиитэ, Хатылы отделениетыгар, фермаҕа от тиэйиитэ кыаллыбатаҕар колоһута Түөйэ түгэҕиттэн, ...аас быһыытан, Бабаҕа тулатыгар ходуһаларыттан күнүгэ үстүү-тэ кырыммыта. Сатору кыбыыга ...бинилээх оттор кырыы кы... ...лары үөрэ... Тракторист хаһан да кураанах сырыыны оңорбот, оттоору ...фермаларга аһылыгы ...чи тиэрдэн үөрдэр.

Семен Николаевич киэҥ бирэмэтин культурнайдык атаарар — ...урун литератураны үмсүгүйэн ааҕар, радионы куруутун истэн истэр, телевизоры көрөр. Ол да буоллар, тимир көлөтүн көрүүнэ бириэмэни мэлдьи ордорор.

Дьон бараххан «техника үлэтэ хаһаайыныттан» — диэн саамай сопко этиллэрин итэҕэйдим. Трактор тоһо да тимирин кэмин көрүүтэ-истиитэ күнүгэр ...эдьиийарын билэтик өйдөөтүм, — диир чулуу механизатор.

С. Н. Макаров быйыл, онус пятилетка иккис сылыгар, алдьан ...таах юбилей ...ибилэр сылларга сорудаҕын Улуу Октябрь 60 сылын туолуутугар тэрэрон тиһэ... бырыһыын ...үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэтин бэлдьэбүү... ...толороргэ сорукталан күүс... үлэлии сылдьар.

Н. СОЛОВЬЕВ.

ҮГҮС ОЛО ИККИС ИЙЭТЭ

Үчүгэй дьон туһунан кэпсиибит

Чурапчы 1 №-дээх детсадыгар Ирина Егоровна ВАСИЛЬЕВА иитээччинэн айымньылаахтык үлэлиир. Кини 26 сыл устата туох баар күүһүн-кыаҕын, билиитин-көрүүтүн кырачааннарга анаата.

Кини маҥнай 1951 сыллаахха Амма Покровскатыгар детсад иитээччитинэн киирбитэ. Эдэр эрчимнээх үлэһити сотору сэбиэдиссэйинэн үүнэрбүттэрэ. Кини итинтэн салгыы Мэгэ-Хаҥалас, Орджоникидзевскай оройуоннарыгар детсад сэбиэдиссэйинэн үлэлээбитэ. 1967 сылтан төрөөбүт Чурапчытыгар 1 №-дээх детсад иитээччитэ. Биллэрин курдук, үөрэтиигэ саҥа программа киирбитинэн сибээстээн, алта саастаах оҕолору оскуолаҕа бэлэмниир саҥа группа аһыллыбыта. Манна төрөөбүт саҥаҕа дорҕооннору и...тэн араартара үөрэтии, суругу бэлэмнээһин, ахсааҥҥа бэйэ...тоскуйдааһынын, нууччa тылын баһылааһыҥҥа үүстүк кордө...бүлэр турбуттара. Итилэрэ олоххо киллэриигэ И. Е. Васильева үгүс сыратын биэрэн дьоһуннаахтык үлэлээтэ, үгүс түмүктэри көрдөрдө.

Сиэйин кистэлэҥэрэ туох хаһый? Кини бэйэтин билиитин үтүмэхтээхтык үрдэтэр, үөрэх... итэр үлэ методикатын тайа тут...

...тар, саҥа, бастыҥ опыты киэҥник олохтуур, оройуоннааҕы, республикатааҕы педагогическай аахыыларга актыыннайдык кыттар. Кини «Оҕолорго айылҕаны билиһиннэриигэ олохтоох матырыйааллы туттуу» диэн темаҕа суруйбут реферата республика жюритын биһирэбилин ылбыта.

Ирина Егоровна оҕолор психологическай уратыларын, киһилэр дьоҕурдарын билэн биирдиилээн үлэни кэлүүс...таахтык тэрийэр. Ииньэ сыһыы оҕолор дорҕооннору истэн араара, тайа саҥара, эдьиийлэрэ сөптөөх үөрэниилэрэ биир таһ...ник сайдаллар. Хас биирдиилэр оҕотун тииппэһына, ийэлиин аһарах ...ыһыана, төрөппүттэри кытта ыкса сибээһи тутуу һан үлэлээбинэ бу буолар кини ситиһиилэрин кэрэһиллир бэлиэ.

Түйгүн үлэлээх иитээччи «Эһииги иһиигэн» иилэн оҕолор оскуолаҕа хайдах үөрэнэллэрин маннык чахчылартан көрүөххүт:

1971 сыллаахха 27 оҕону бэлэмнээн оскуолаҕа биэрбититтэн 19 бырыһыаннара түйгүннүк уонна үчүгэйдик үөрэнэллэр. 1972 сыллаахха — 28 оҕоттон — 50, 1973 сыллаахха — 29 оҕоттон — 55, 1974 с. — 26 оҕоттон — 55, 1975 с. — 28 оҕоттон — 50 бырыһыаннара наар түйгүн уонна үчүгэй сыанаҕа үөрэнэллэр. Манныкха кини начальнай кылаас учууталларын кытта ыкса сибээстээхтик үлэлиирэ эмиэ көмөлөһөр.

И. Е. Васильева оҕолорго айылҕаттан талааннаах артист курдук сөптөөх ырыалары, хоһооннору талан үөрэтэр. Бэйэтэ үчүгэйдик ыллыыр, хоһоон ааҕар, ункуулуур, музыканы билэр буолан кырачааннар дьоҕурдарын арыйар, сүрэхтэрин көтөҕөр. Бу садка хас бырааһынньыкка ахсын төрөппүттэргэ анаан ...аах концерт туруорааллар.

Бу оҕо коллективыгар оһуулуу-дьуһунуур искусство куруһуога ...утумнаахтык үлэлиир. Иитээччи туттаах үлэтин таһынан үгүс общественнай сорудахтары толорор. Ол курдук, кини — Саха АССР Үөрэҕин министерствотын оскуолаҕа киириэн иннинээҕи оҕолорго штаты таһынан инспектора, дьаарбаллар, детсадтар иитээччилэригэ методическай холобурун, салайааччы, оройуоннааҕы дьахтар комитетын, профсоюз олохтоох комитетын чилиэнэ. Ирина Егоровна наставник быһыытынан эмиэ эдэрдэргэ куруутун сүбэтин-амалын биэрэр. Сотору тутаабыта И. Е. Васильева оҕо сыллаах эрэллэ суох айымньылаах үлэтин иһин «СССР норуот үөрэҕириитин туйгуна» значогунан наҕараадаланна. Түйгүн иитээччи Саха АССР Верховнай Советын Президиумуттан Бочуотунай Грамоталаах, юбилейнай медаллаах. 1976 сыллаахха оройуонна иилтийэр чулуутунан аатаммыта.

Бастыҥ педагог бу үрдүк наҕараадатынан уонна төрөөбүтэ 50 сылла туолбутунан сибээстээн төрөппүттэр, дьүөгэлэрин, табаарыстарын үрүкку иитиллээччилэрин барҕа махталларын ылар. Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала И. К. Дьячковскай уонна В. Е. Дьячковскай:

— Биһиги оҕолорбутун ачыгый саастарыттан үөрэх-билии сырдык сыдьаайыгар уһуйбутун оскуолаҕа ниирэн салгыы үөрэниллэригэр улаханнык көмөлөстө. Ол иһин эйиэхэ истиҥник махтанабыт, — диэн суруйаллар.

Оттон кини иинит, үөрэнит оҕолоро Н. Макарова, Ф. Постникова, Ш. Охопешникова уо. д. а. маннык этэллэр:

— Күндү Ирина Егоровна, Эһиэхэ үтүөнү-кэрэни өйдөтөргө үгүс сыраҕын биэрбитиҥ, эйиэхэ үөрэллитиҥ, таһайбытыҥ иһин эйиэхэ махталбытын, бастыҥ баҕарыыларбытын тиэрдэбит...

Итн курдук дьон-сэргэ ытыктабылыгар түһаар түйгүн иитээччигэ иннин ситин аата айымньылаах үлэни, дьолу-сорогу баҕарабыт.

М. ЧИЧИГИНАРОВА,
детскомбинат сэбиэдиссэйэ.

Т. МАКСИМОВА,
Саха АССР оскуолаларын үтүөлээх учуутала.

НЬИРЭЙИ КӨРҮҮ-ХАРАЙЫЫ

СПЕЦИАЛИСТ СҮБЭТЭ:

Бу быйыл кулун тутар 15 күнүгэр ... төрөөбүт 77 ньирэй ... совхоз ... Гүбүрүүскэй ... совхоз ... Карл Маркс ... — 35, ... — 12, ... — 9. ... отделениелэригэр ... ньирэй ... Бу чахчылар ити ... ньирэй ... иһин аһылык ... тутулар.

Ньирэй ... специалис... маннык ... ньирэй ... сүбэлэри биэрэбит.

...ыйыгар... «А» витамин ... «Д» витамин ... 15—20 ...

Ньирэйи ... 18—20 кыраадыс ... термоклеткаҕа ...

Ньирэйи төрөөбүтүн кэнниэ ... 100 грамм ... (10 грамм) ... 200 грамм ...

Ньирэйи суукканы 4—5 ... 300 грамм ... «А» витамин ... 150—200 тыһ. м. е. ... «Д» витамин 30 тыһ. м. е. ... «В» витамин 10 мг, «С» витамин 5 ... 5—10 мл ... 10-куу ...

Маҥнайгы аһылыгар 10 грамм туусу 1 литр ууга ... Иккис аһылыкка — 750 мл, ... 250 мл ... 500 мл ... 500 мл ... 250 мл ... 750 мл ... 250 мл ... 1 литр ...

Гамма-глобулины ... 20 мл ...

АБК (ацидофильнай бульоннай культура) ... 20 мүнүүтэ иннинэ ньирэй ... 1 ыйыгар диэри 30—50 мл, 1 саастыгар диэри 60—100 мл күннэ ... Ньирэйгэ ... 25—30 мл ... 3—4 күн устата ...

Оҕо ... ньирэй аһын 20 мүнүүтэ иннинэ 2—3 күн ... 50—100 мл ... 50 мл ... 1200 мл ... (600 мл) ...

5 бырыһыаннаах глюкозаны ... 100—200 мл ... 1,5—2 кг ... 10 хонугуттан ... 2 литр ...

Ньирэй төрөөбүтүн кэннэ 20 хонугуттан, кулун тутар 20—25 ... 25—30 мл ...

Бу сүбэлэри ... ньирэйи көрүүгэ ... ...

Х. ИВАНОВ, ветврач.
М. СИВЦЕВ, зоотехник.

В. А. СУХОМЛИНСКАЙ

Коммунистическай иитии туһунан этюдтар

Биһиги кими иитэбитий?

(Салгыыта. Иннин хаһыат 1976 сыл 146, 154 уонна 1977 сыл 10, 17 №№-гэр көр).

«Биһиги оҕону иитии не хоһоонун уонна сыалын бэркэ билэбит... Советскай оскуола иитии боппуруоһугар туохха дьулуһарын эмиэ үчүгэйдик өйдүүбүт. Оҕону иитэ этиллибиттэригэн атын боппуруостарга тох туохха баар этэ. Үтүөтүк оҕону хайдах иитэбит диэн кэпсиэххэ». Ити отучча сыл устата педагогическай үлэҕэ идэтийбит, улахан опыттаах иитээччи тыллара. Кини тоҕо сөпкө саныырый?

Бу педагог кэһиин дэгиттэр сайдыылаах сыпа иитии боппуруоһугар хаһан да сымсаабат чахчыларга хос хос хатылаабыта, кини формулировкатын быһаарыыттан эрэ ситиһии түтүлүктэрин курдук саҥатын туһата суоҕун туһунан сөпкө этэр.

Ол эрээри бу иитээччи сорох отугар сыыстарар. Биһиги туох, ким туһугар үлэлиибит диэн өйдөбүл арыгар күннэҕи түбүккэ үтүрүйтэрон болдомтоҕо ылыллыбакка хаалар. Биһиги кими иитэбит? Тэҥ, дэгиттэр сайдыылаах киһини. Ити олус дьиҥнэтин өйдөөөр курдук, ол гынан баран, оҕо күннээҕи чопчу сайдыытын уонна иннинэ кэскилин дьүөрэлээһин кыайтарбат.

Советскай оскуола иитэр идеала ССКП Программатыгар чаҕылхайдык ыйыллар. Биһиги майгы-сигили өттүнэн ыраас, өйүнэн-санаатынан баай, эт-хаан өттүнэн чэгиэн-чэбдик киһини иитэн таһаарыахтаахпыт. Маныаха ити дэгиттэр сайдыы не хоһоонун, кини араас өрүттэрин таба дьүөрэлээһини иитии маастарыстыбатын уонна искусствотын таба өйдөөһүн хас биирдии педагог дьоһуннаах соруга. Коммунистическай олох киһитигэр баар үтүө хаачыстыбалар механическай холбоһуулара буолбакка, биир тэҥ дьүөрэлэһиилээх эрэйиллэр. Ханнык баҕарар киһи биир эмэ дьиктилээх буоллаҕына үтүө киһинэн ааҕыллыбат.

Биир кылааска Н. диэн учуутал уон сыл үлэлээбит. Бу кылаас оҕолорун маҥнайгы букваларыттан олох не хоһооно туохханый диэн боппуруоска тиийэ өй-санаа өттүнэн сайдыыларын уустук процесстара кини хараҕын өртөтүгэр барбыттара. Ити кэмнэ оскуоланы бүтэрэр аҕыммен саҕана учууталлара сүрэҕинэн ылдьаан хаалбыта. Оҕолор бэлиһиэҕэ киирбит учууталларын куруутун көрсөллөрө, кини аттыгар ор баҕайы саҥата суох олороллоро, киноҕор сорохтор харахтарыттан уу-хаар баһаллара. Биирдэ учуутал саамай сөбүлүүр оҕолоро Андрей, Анатолий тиийэн кэлбиттэрэ уонна туох даҕаны тутуннута суох баһабаччы: — Эн оҕорууну үтүөрбэтиҥ буолуо, оҕон характеристикэбытыгар илии баттатыа этибит. Биһиги институкка киириэхпитин баҕарабыт,— диэбиттэрэ. Онуоха хомойбутун учуутал кэнникэ бу курдук кэпсиир:

«Оҕолорбор айарбыт саҥаабын иэһиилэ туттуммутум. Мин кинилэри илэ харахпынан көрө сытан билбит курдугум. Хайдах мээныгэ бэйэлэрин иннилэрин эрэ көрүнэр тоҥ сүрэхтээх дьон буола үүннүлэр. Кинилэр туттан туруулаһыгар, тылларынан-остуоругар мин тастарыгар таһаарбатах, эн сиэ биир олоҕун, онон характеристикаларбыт илии баттамматах хааллахтара диэн ыар санаалары өйдөөбүтүм. Ити уон сыл устата буобэйдэн таһаарбыт, олох суолугар үктэннэрбит дьонум тыллара. Мин билиэнин аасыыт уон сыла, өйүө хас биирдии «хардыыны» ымныктаан-чымныктаан өйдүү сатыыбыан. Мин иитэр оҕолорум күнноҕи түбүктэргэ оҕустаран сүтэннэн хааллар бастах уонна олох эриирин-мускуурун уйар үтүө хаачыстыбалара диэннэри өтө көрөн араарбатах эбиппин...»

Ханнык баҕарар киһи майгы-сигили өттүнэн биир биэ тутула суох буолааҕына кини тэҥ дэгиттэр сайдыылаах личноһынан ааҕыллыбат. Коммунистическай общество гражданина киһитик майгылаах-сигилилээх буолуохтаах. Ол да иһин оскуолаҕа, олох эйгэтигэр иитиллии бүтүннүүтэ киһитик диэн өйдөбүлгэ тумуллуохтаах. Үөрэтэр-иитэр үлэ хайаатар да киһитик майгылаах-сигилилээх буолууга туһаайыллыахтаах. Тоҕо да үөрэхтээҕин, билиилээҕин, дьоруу эт-хаан өттүнэн уһулуччу сайдыылааҕын иһин сиэрмайгы өттүнэн сытыыныга туох да быһыыабат.

Дьиҥинэн, педагогическай үлэ маастара оҕо иннинэ кэскилин өтө көрөр буоллаҕына эрэ кими туох киһини иитэрин билиэхтээх. А. С. Макаренко киһини быраайактаан таһаарыахха диэн тэриһэ билиигин кэмигэ иитии практикатыгар быраабылаапап буолуон сөп.

Биһиги обществобут майгы-сигили, өй-санаа, культура өттүнэн толору суох сайдарын быһыытынан, бүгүҥҥү дуоһуйар ситиһиилэрбит аны уон сылынан көрдөбүлгэ эппиэттээбэт буолаллара чахчы. Дьиҥинэн иитээччи бүгүн оскуола боруогун саҥа атыллаабыт кырачаан дьон уон аҕыс саастарын туолан, ситэй-хотон, тэҥ быраавтаах гражданнар буолар күннэрин өйдөөн-саҥаан туран сиэр-майгы, өй-санаа, культура ол кэмин сабаҕалаан иитэр-үөрэтэр үлэни ыытыахтаах. Билиҥҥи оскуолаҕа учууталлар бэйэлэрин иитэр үлэлэригэр биир боростуой, ол эрээри муударай чахчыны умналлар. Биһиги иитэр кырачаан оҕобут үүнэрин-улаатарын эр киһи, кэргэн, ыал аҕата, гражданин буолуохтааҕын учуоттуурбут наада. Ол иһин оҕону аччыгый сааһыттан киһи улаатарыгар холоон, онно сөп түбэһиннэрэн иитии — бу буолар хаһан да кэһиллибэт биир педагогическай сокуон.

Ч. Е. ДЬЯЧКОВСКАЯ тылбааһа.
(Салгыыта бэчээттэниэ).

Эдэр художниктар кыһалара

Репортаж

П. М. Решетников аатынан народнай театрга быйыл үһүс сылын үлэлиир эдэр художниктар мастерскойдарыгар киирэбин. Ильич лаампаларынан чаҕылыйа күлэр сырдык хоско уонча оҕо маҥан гипсаттан оҥоһуллубут өрүкүйбүт куудара баттахтаах античнай киһи скульптуратын үрдүк атахтаах мольбертарга уруһуйдуу тураллар. Тула уулаа устар уу-чуумпу. Бэйэлэрин үлэлэригэр уһанныт киһилии тартаран, умсугуйан дьырыктанар оҕолор туора киһи киирбитин билбэккэ да хаалбыттарын испэр сөҕө саныыбын. Ити буоллаҕа айар үлэ альынтаах күүһэ диэн.

Оҕолор хас биирдии хамсаныыларын, маҥан кумааҕы түгэҕиттэн субу ыраыллайан тахсан эрэр античнай киһи үтүө сэбэрэтин хараҕын далатан түһэрбэккэ эрэ учууталлара Василий Николаевич кэтээн көрөр. Кини дорууну дорууну эдэр художниктарга чугаһаан кэлэр уонна:

— Бу сырыыга тахсан эрэр, итини хатылаа... Саҥа зарт,—диэн оргуйу такайар. Сорохторго кэмэлэһэн, ыйан, көрдөрөн биэртэлиир.

Мастерской биир муннугар намыһах остуолга оҕолор үлэлэрин паапкалара сыталлар. Олору арыйталаан көрдөххө, эдэр художниктар үс сыл устата уруһуй искусствотын мындыр кистэлэҥнэрин кытта хайдах билсиһэн, кини уустук уонна дуубаны, саамыны сылааныытар дьикти «үктэллэринэн» дабайан иһэлэрин биллэҕин.

Эдэр художниктар экспериментальнай мастерскойдара 1974 сыллаахха аан бастаан аһыллыбыта. Ити кэмтэн ыла кинилэр уруһуй техникатын, композициятын төрүттэрин баһылыырга дьаныһан үлэлэстилэр, умсугуйан туран живопиһынан, скульптуранан, уруһуйунан дьарыктанныллар. Ол туһунан учууталлара художник В. Н. Дьячковскай бу курдук кэпсиир:

Экспериментальнай кылааска сүрүннээн Чурапчы орто оскуолатын ахсыс кылааһын үөрэнээччилэрэ сылдьаллар. Занятиеларбыт нэдиэлэҕэ устэ 4 чаас устата буолаллар. Билигин биһиги натураттан уруһуйдааһыны чолорөбут. Бу, билэн турар, уруһуй искусствотын саамай сүрүн салаата. Ол да иһин ити паапкалартан натураттан үлэҕа аналлаах саха национальнай тэриллэрин, туттар сэп-сэбиргэл, о. д. а. түстарынан араас натюрмортары көрдүгүт. Оҕолор уруһуйу не сүрэхтэриттэн таптыыллар, айылҕаттан даҕаны талааннаахтар аҕыйаҕа суохтар. Ол курдук Г. Протодьяконов, В. Дьячковскай курдук улахан дьоҕурдаах эдэр художниктардаахпыт. Мин дьарыктыыр оҕолорбуттан үгүстэрэ оскуола кэнниттэн художественнай училищеҕа киирэр баҕалаахтар. Бу мастерскойбут чулуу үлэлэриттэн сылга иккилиитэ-үстүүтэ оҕолор уруһуйдарын выставкатын тэрийэччибит... 1976 сыллаахха Волгоград куоракка буолбут эдэр художниктар түмсүүлэригэр Вася Дьячковскай иккис миэстэҕэ тахсан, дипломунан наҕараадаламмыта. Экспериментальнай кылаас 4 сыллаах программанан үлэлиир. Кэлэр өттүгэр группаны кэҥэтии, үлэ көрүүлэрин байытыы соруктара тураллар...

Дьэ ити курдук оройуоҥҥа аан бастакынан тэриллибит художественнай кылаас үлэтэ-хамнаһа түмүктардаах буоларыгар художник В. Н. Дьячковскай дьаныһан үлэлиир.

Г. СИВЦЕВ.

АРХАНГЕЛЬСКАЙ. «Беломорские узоры» диэн норуот уус-уран оҥоһуктарын предприятиеларын бородуукуйаларга уобаласка киэҥник биллэллэр. Таба тириититтэн оҥоһуллубут суумкалар, мас куруусхалар, солуонкалар, луоскалар улахан ньик биһирэнэллэр.

Быйыл саҥа сувенирдар икки сүүстэн тахса көрүҥнэрэ оҥоһуллуохтара.

СНИМОККА: Светлана Степченко предприятие маастардара оҥорбут тирии суумкаларын, үтүлүктэрин көрдөртүүр.

С. ГУБСКАЙ фотота. ССТА фотохроникатa.

Спорт сонуннара

ШТАНГА

ВИЛЬНЮС. «Доҕордоһуу» үгэс буолбут турнирын бирииһин иһин штангаҕа күрэхтэһиигэ 16 дойдуттан күүстээхтэр күрэс былдьаһаллар. Бу күрэхтэһиигэ Кемеровоттан сылдьар олимпийскай чемпион Александр Воронин 52 кг диэри ыйааһыннаах атлеттар күрэхтэһиилэригэр аан дойду икки саҥа рекордун олохтооту. Кыра Геркулес 109 кг штанганы өрө анньан, икки хамсаныыга 245 кг көтөхтө. Кулун тутар 20 күнүгэр орто ыйааһыннаахтар күрэхтэһиилэригэр Юрик Вартанян (Ленинакан) 156 кг өрө анньан аан дойду рекордун олохтоото.

ХАЙЫҺАР

СЫКТЫВКАР. Манна дьахталлар 20 км сиргэ хайыһарынан сүүрүүлэригэр Ижевскай спортсменката Галина Кулакова чемпионнаан 25-с кыһыл көмүс медалын ылар чиэстэннэ. Ленинград студентката Раиса Хворова 0,38 сөкүүндэнэн хаалан, иккис буолла.

ССТА.

х х х

ЧУРАПЧЫ. Кулун тутар 25, 26, 27 күннэригэр биһиги оройуоммут киинигэр «Урожай» ДСО комплекснай спартакиадатын программатынан хайыһарга хамаандалаах уонна биирдиилээн бастыыр иһин республикатааҕы күрэхтэһиилэр ыытыллар. Бу улахан түһүлгэҕэ Саха сирин 15 оройуоннарыттан гуолуулар түмсэн эрэллэр. Кинилэр өртөлөрүгэр республика чемпионнара ССРС спордун маастардара Семен Черноградскай, Алексей Пестряков уо. д. а. кыттаалара күүтүллэр.

Күрэхтэһии программатыгар эр дьоҥҥо 15—30 км, дьахталларга 10—15 км дистанцияларга сүүрүүлэр, түөртүү киһилээх эстафеталар киллэриллиилэр.

Бу ааҕыллыбыт түһүлгэҕэ биһиги оройуоммут 14 киһилээх сүүмэрдэммит хамаандата кыттыытын ылыаҕа. Хайыһар суолугар спорт ветераннарын Николай Захаровы, Алексей Евграфовы тэҥэ эдэрдэр сүүрүөхтэрэ.

«СО» корр.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ

БИҺИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700, Чурапчы с. Карл Маркс уул. 12. ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—91-395, отделлар—91—495, уопсай—91-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь») — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета депутатов трудящихся Якутской АССР.

№ ЗАКАЗА 35 Индекс 60849. Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке.
Объем 1 усл. печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ. с. Чурапча, ул. К. Маркса 12. Тираж 2901